

nem arról van szó, hogyan kell olvasni a régi írókat, hanem hogy mi haszna van a régiek tanulmányának.)

A fordítás előtt álló, 24 lapos. eredeti tanulmány jól mondja el M. életét, helyesen méltatja pedagógiai nézeteit, az ókori íróknak (Cicero, Seneca, Plutarchos) reá tett hatását, de bölcsészetének és etikai világnézetének mélyebb jellemzését, valamint a forrongó századnak, melyben élt, a behatóbb rajzát sajnosan nélkülözzük. Talán jobb lett volna, ha a Strowszky-féle kritikai kiadás után fordít. Egyébként tájékozottsága a M.-irodalomban megfelelő, csak a Coste-féle kiadást nem említi, amelyre pedig Nagy Tóth József is hivatkozik.

Montaigne pedagógiája még ma sem avult el és érdekes példája annak, hogy az új eszmék, gondolatok mily nehezen mennek át a köztudatba és a gyakorlati életbe.

Székelly György.

III.

Erasmus pedagógiai működése nem eredeti eszmék termelésében nyilvánult. A XVI. századnak ez a nagy humanistája összefoglaló tehetség volt, aki tudományával és rendkívüli szorgalmával szerzett tekintélyének bélyegét rányomta a nevelés terén Platontól a német humanistákig felmerült kiválóbb elvekre. A nagy tudós neve volt ezeknek az eszméknek és elveknek útlevele egész Európán át és századokon keresztül. És bámulatos, megtaláljuk nála a XVIII. század végéig felmerült minden reformgondolat csírait.

Az anya emlőin táplálkozzék a csecsemő; ne kényeztessük; a gyermek jó példát lásson és halljon; utánzó tehetségére alapítsuk nyelvtanulását; ne díjbirkozókat neveljünk belőle; csak a lényegét kell tanulnia és mindig kedvvel. Ellensége a testi fenytésnek és barátja a nyilvános iskolákban való nevelésnek (a kolostori iskolákat nem ajánlja). Fontos tényező a jó tanító. Aggok ne tanítsák az elemi ismeretekre a gyermekeket, mert már maguk is gyermekek. A szemléltetést, a gyermekifjak versenytanulását, kölcsönös oktatását ajánlja.

A tanító aknázza ki az egyéni tehetséget. A latin és görög nyelv tanításának menetére vonatkozólag azt kívánja, hogy a nélkülözhetetlen grammatikai alapismeretek elsajátítása után nyomban fogjanak hozzá az auctorok olvasásához (Terentius, Plautus, Vergilius, Horatius, Cicero, Cæsar és Sallustius). Súlyt helyez a realiakra. Módszertani utasításait a filológus ma is érdeklődéssel olvashatja.

A fordítás, amint néhány részlet összehasonlításából láttam, hű, és a stílusa határozottan magyaros. A szöveg megértéséhez szükséges magyarázatok helytállóak és kimerítőbbek is, használhatóbbak is, mint Reichling szűkszavú jegyzetei. Szinte felesleges volt a bevezetésben erre utalnia. A fordítás elé csatolt *Erasmus élete és művei* c. tanul-

mány azonban nem elégitette ki várakozásunkat. Elmosódó néhány vonás a humanistákról és azután nagyon unalmas részletezése Erasmus küzdelmekkel telt életszakaszainak. Körülbelül olyan terjedelmű, mint Reichlingé. Ez az utóbbi azonban gazdag forrástanulmányokon alapuló értekezés. Péter J. bevezetésében hiányzik az a távlat, amelyből nagy, erős körvonalakban emelkednék ki a lényeg. Így csak időrendbe foglalt adatok sorozata. Elég lett volna a harmadrésze: rövid életrajz és Erasmus szerepe a forrongó eszmék harcában. Erasmus magyarországi összeköttetéseiről írt két befejező lapja ellenben érdekes illusztrálása a nagy humanista páratlan tekintélyének.

Teveli Mihály.

Krizsán Gábor: Alkotó munka és rajz az elemi iskolai beszéd- és értelemgyakorlatban. Gyakorlati útmutató az I. és II. osztályú beszéd- és értelemgyakorlatoknak behatóbb, könnyebb és sikeresebb tanítására. Kolozsvár, 1913. Szerző sajátja. 2 K.

A régebben dívó verbalisztikus tanítási eljárás, kisebb arányú szemléltetéssel kapcsolatban, teljesen megelégedett az új fogalmaknak szavakkal való nyújtásával, s teljesen figyelmen kívül hagyta a gyermeknek magával hozott intuitív képességét, a munka és alkotás utáni vágyódását. A mai pedagógia pedig épen e két elhanyagolt, sőt sok tekintetben lenyűgözött képességet teszi tiszta fogalom-szerzés céljából a tanítás alapjává. A gyermek cselekszik s e cselekvés közben messzebb levő cél érdekében tesz megfigyeléseket. Micsoda más képzeteket, fogalmakat szerez a gyermek, ha vizsgálódásai az általa végzett munkából, annak eredményessé tételéből fakadnak! Ez vetette meg alapját ama methodikai eljárásnak, melynek alapján a gyermek munkásságát minden tárgy tanításának szolgálatába szegődtetik. Ezek a gondolatok a tanítóság előtt immár nem ismeretlenek, de igen is ismeretlen a megoldás módja. Ezért van szükség olyan művekre, melyekben erre nézve hasznos irányítások találhatók.

E célt szolgálja dr. Krizsán Gábor munkája, melyben arra ad utbaigazítást, hogy a gyermek öntevékenysége miként használható fel a beszéd- és értelemgyakorlatok közben. S itt mindjárt megállapítom, hogy a könyv címe nem fedti helyesen a tartalmat. Az alkotó-munka és rajz külön szerepel az elnevezésben, holott a rajz maga is mindjárt alkotó munkává változik, mihelyt minden kötöttség nélkül szerepel a tanításban, ahogyan a szerző is többször szerepelteti. Megállapítom azonban azt is, hogy a szerző igen fontos és értékes munkát végzett, midőn nyilvánvalóan bemutatja: mily egyszerűen oldható meg e sokak szemében nehéznek látszó kérdés.